

Factsheet Ansjovis

Samenstelling Stichting Geïntegreerde Visserij

Mei 2019

1 Soort

1.1 Naamgeving

Engraulis encrasicolus (Linnaeus, 1758)

NL: Ansjovis, E: Anchovy, F: Anchois, D: Sardelle

1.2 Systematiek/Taxonomie

Ansjovis behoort tot de familie van Engraulidae (Ansjovissen); de orde van de Clupeiformes (Haringachtigen); de klasse Actinopterygii (Straalvinnigen) en de stam Chordata (Chordadieren)

1.3 Uiterlijke kenmerken, herkenning en determinatie

Kenmerkend voor ansjovis zijn de onderstandige bek (de bovenkaak is langer dan de onderkaak), de bekspleet komt tot voorbij de ogen en aan de zijkanen een heldere zilverkleurige horizontale streep

2 BIOLOGIE

2.1 Geografische verspreiding, migratie en leefwijze

Hoewel er wereldwijd ongeveer 140 soorten ansjovis zijn, leeft op en rond de Noordzee maar één soort: ook wel de Europese ansjovis genoemd. De soort komt voor langs de Atlantische kust, van Afrika tot Schotland, Skagerak en Kattegat. En ook in Middellandse Zee en de Zwarte Zee.

De grotere concentraties ansjovis zijn te vinden in de Ierse Zee, het Kanaal en de zuidelijke Noordzee en Skagerak en Kattegat.

In het voorjaar trekt de ansjovis naar warmer water en kan ver de estuaria in trekken om te paaien.

Meestal zal ansjovis zich bevinden op een diepte tussen de 10 en 100 meter (de piek ligt op 30 à 40 meter). Er zijn waarnemingen die een grotere range aangeven, maar daarvan is de betrouwbaarheid niet vast te stellen (te weinig gegevens of een vangmethode waarbij een groot deel van de waterkolom mee bevist kan worden).

2.2 Levensgeschiedenis/leefwijze (groei, voortplanting en paaiseizoen)

De maximale lengte is 20 cm. De 0-jarige ansjovissen zijn tussen de 3 en 12 cm lang; het zijn snelle groeiers, na 4 maanden hebben ze al een lengte van 8 à 10 cm. de 1-jarigen zijn 14 cm (voorjaar, Golf van Biskaye). Na 1 jaar is ansjovis geslachtsrijp, al is het waarschijnlijk dat de kleinere exemplaren later in het seizoen rijpen.

De paaitijd is van maart tot augustus, met de piek in mei/juni. In de Nederlandse estuariene gebieden als de Oosterschelde en vroeger de Zuiderzee, is de paaitijd korter, in juni/juli.

Historische gegevens laten zien dat ansjovis zich vooral in brakwater estuaria voortplant. De Zuiderzee herbergde de grootste populatie paairijpe ansjovis. Na de afsluiting in 1932 werd in ieder geval tot 1962 gepaaid in de westelijke Waddenzee.

De ei- en zaadcellen worden tegelijkertijd geloosd. Ansjovis is een pelagische batch spawner, legt om de 3/5 dagen een partij eieren in het water; midden in de nacht. Gedurende het paaiseizoen neemt de hoeveelheid eieren toe van 200 per gram lichaamsgewicht in april tot 650 in juni. De relatieve vruchtbaarheid ligt rond de 9-11 duizend eieren per gram geslachtsklier-vrij lichaamsgewicht.

De eivormige bevruchte eieren hebben een groot drijvend vermogen en komen vooral voor in de bovenste 20 meter van de waterkolom, met de grootse dichtheid richting oppervlak. Tegen het uitkomen, na een dag of drie, neemt de dichtheid enorm toe en het verliezen de eieren hun drijfvermogen.

Na de paaitijd zoekt de ansjovis dieper water op. Vroeger was dat in zuidelijke richting, tegenwoordig vind je ansjovis vrijwel jaarrond overal in hun habitat. De scholen zwemmen constant heen en weer over aanzienlijke afstanden.

De ansjovis verdraagt zoutgehaltes van 5 tot 41‰/oo.
Ansjovis kan ongeveer 5 jaar oud worden.

2.3 Voedsel en plaats in het ecosysteem

Voeragieren doet ansjovis voornamelijk overdag. Kleine prooien filteren ze uit het water, grotere prooi wordt selectief gevangen. Ze eten eenoogkreeftjes, roepootkreeftjes (copepoden); larven van kreeftachtigen en vis en dierlijk plankton.

Waar dichte scholen ansjovissen voorkomen zijn ze belangrijk bulk voedsel voor vogels zoals de aalscholver en de grote stern, roofvissen zoals de makreel en zeezoogdieren zoals de zeehond en de bruinvis.

3 VISSERIJKUNDIGE ASPECTEN

3.1 Beheer/bescherming

De minimummaat voor ansjovis is 12 cm.

Ansjovis staat op de Nederlandse Rode lijst, maar niet op de internationale lijst (IUCN).

De afname van ansjovis voorkomens in de Nederlandse kustwateren vloeit voort uit habitatverlies door afsluitingen van binnenzeeën en estuaria zoals in het noorden de Zuiderzee en de Lauwerszee en in Zeeland het Volkerrak, Zoommeer en het Haringvliet.

3.2 Bestandsomvang

Het voorkomen van ansjovis in de Noordzee varieert sterk. Er zijn sterke aanwijzingen dat het klimaat, de variatie in zeewatertemperatuur in de winterperiodes, van invloed is: als het water warmer is, is er meer ansjovis.

Bottom trawl survey's zullen niet altijd een accurate bestandsschatting geven, omdat ansjovis een pelagische soort is.

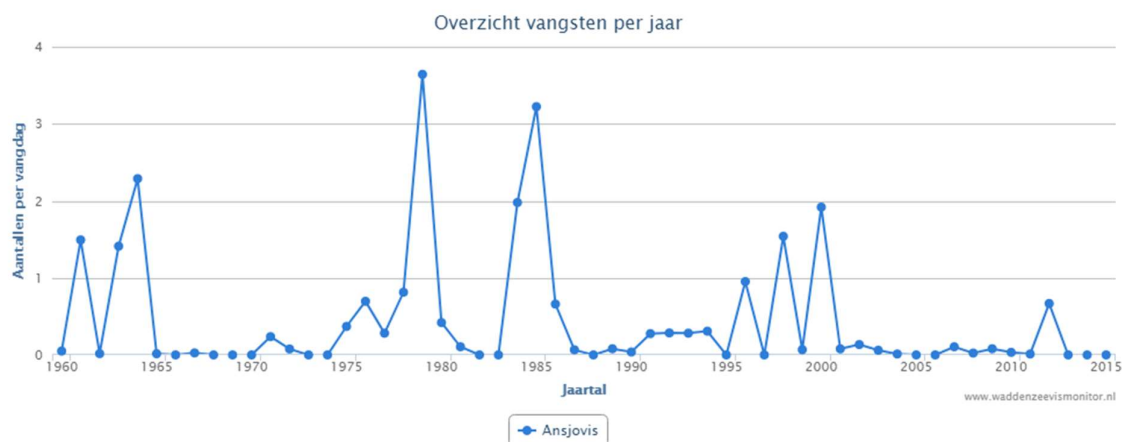
Genetisch onderzoek lijkt aan te tonen dat ansjovis van de Noordzee tot een andere populatie behoort dan die uit de Golf van Biskaje en de Keltische Zee.

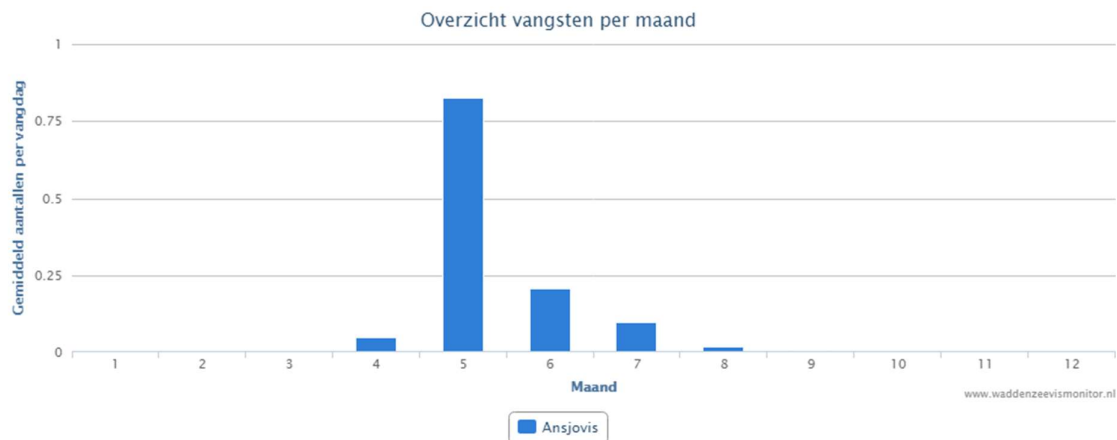
ICES heeft een advies uitgebracht voor het beheer van de populatie in de Golf van Biskaje. Voor het Nederlandse Noorzegebied is geen advies opgesteld. De gegevens van de Noordzee vissurveys zijn niet toereikend voor het opstellen van adviezen.

De NIOZ vismonitoringsfuik bij Texel is voor de Nederlandse kustwateren de enige locatie waar de afgelopen 60 jaar structureel waarnemingen van ansjovis worden geregistreerd.

NIOZ gegevens:

Aantal ansjovissen per vangdag in de afgelopen 50 jaar in de NIOZ fuik bij Texel

3.3 Vismethoden

Voor ansjovis geldt geen individueel quotum, wel een Noordzee quotum.

Het merendeel van de in Nederland verkrijgbare ansjovis komt uit de Golf van Biskaje. Daar vindt, naast de Middellandse Zee en de Zwarte Zee, ook de meeste commerciële visserij plaats.

De Spaanse visserij op ansjovis met de ringzegen in de Golf van Biskaje is sinds 2015 MSC gecertificeerd. Ansjovis plant zich snel voort en kan zich daarom snel herstellen van overbevissing. Het ansjovisbestand in de Golf van Biskaje was ingestort na een slechte aanwas in 2001. Als gevolg hiervan is de visserij op ansjovis vijf jaar gesloten geweest. Inmiddels is het bestand hersteld en sinds 2010 trekt de visserij langzaam weer aan.

Ansjovis wordt gevangen met sleepnetten en ringzegens, beide zijn selectieve vismethodes. Doordat ansjovis in grote scholen zwemt is er weinig bijvangst.

In het Engelse kanaal is tussen 2011 en 2010 door Engelse en Franse vissers gemiddeld 400 ton aangeland.

Vroeger werd ook in de Zuiderzee veel ansjovis gevangen, maar na de aanleg van de Afsluitdijk stierf hier de ansjovis lokaal uit. Op een kleine traditionele seizoensvisserij bij Bergen op Zoom na, wordt er in Nederland niet meer op Ansjovis gevist. De traditionele ansjovisvisserij met de weer is zeer arbeidsintensief en wordt ondersteund door De Stichting Behoud Weervisserij. Toeristische excursie naar de weervisserij zijn noodzakelijk voor de exploitatie.

Historische gegevens Zuiderzee ansjovis:

Voor de afsluiting in 1932 was ansjovis, na de haring, de belangrijkste visserij op de Zuiderzee. De vangst bestond voor het grootste deel uit 1-jarige vis. Voor het paaïen in dit brakwatergebied zoekt de Ansjovis zones een iets hoger zoutgehalte op. Daar is de saliniteit (het zoutgehalte) iets boven de 15 ‰. De jonge vis trekt naar het centrale Zuiderzeedeel, waar door de geringe diepte van 3 tot 4 meter en de geringe getijde uitwisseling de opgroeiomstandigheden in de zomer perfect zijn. Snel opwarmende ondiepe kustwateren met een zeer gedempte getijdebeweging blijken geschikte paaigebieden te zijn. Er is een relatie aangetoond tussen de watertemperatuur in juni (wanneer de bevruchte eieren zich ontwikkelen) en de ansjovisvangst in het jaar daarop. De vangsten kunnen per jaar enorm fluctueren.

De gemiddelde vangst in de 20 jaar voor afsluiting is 1.570 ton. Tussen 1935 en 1947 is dat tot 14% afgenomen naar een gemiddelde vangst van 214 ton. Van 1922 tot en met 1931 is gemiddelde vangst op de Waddenzee ruim 410 ton.

Bekend is dat Zeeuwse vissers het meldden als de ansjovis in hun wateren gesignaleerd werd. Bij Den Helder en op de Zuiderzee was dat het teken voor de vissers om hun haringnetten te vervangen door netten voor de ansjovisvangst. Het is bekend dat de ansjovis strak langs de kust trok, op weg naar de Zuiderzee. Na de afsluiting zagen Friese kustvissers tijdelijk een enorme toename van ansjovis in hun fuiken.

De logische daling van het ansjovisbestand in de Zuiderzee, tgv de afsluiting liggen de paai en opgroeigronden achter de dijk, heeft geen gevolgen gehad voor de vangst en bestanden in de Oosterschelde. Havinga concludeert dat de Oosterschelde ansjovis een aparte populatie is.

4 Bronvermelding

<https://www.nederlandsesoorten.nl>

www.fao.org

<https://www.iucnredlist.org>

<https://www.fishbase.de>

<http://www.waddenzeevismonitor.nl>

<https://www.goedevis.nl>

www.ices.dk : Vangstadvis, verspreiding etc.

<https://www.behoudweervisserij.nl/weervisserij/>

Wikipedia: Taxonomie

Visserijwet 1963 en Uitvoeringsregeling visserij

De Nederlandse zeevissen, veldgids, uitgave van Sportvisserij Nederland

Fish Atlas of the Celtic Sea, North Sea, and baltic Sea; editors: Dr. Henk J.L. Heessen, Dr. Niels Daan, Dr. Jim R. Ellis; 2015

The anchovy in the Dutch waters after the enclosure of the Zuidersea; B. Havinga. Bijdrage bij: Le Conseil International pour l'Exploration de la Mer; à Biarritz du 20 au 26 Avril 1948.